2024/1499

2024 5 29

TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2024/1499

2024 m. gegužės 7 d.

dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2000/43/EB ir 2004/113/EB

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 19 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdama į Europos Parlamento pritarimą ([1]),

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([2]),

laikydamasi specialios teisėkūros procedūros,

kadangi:

(1) lygybė ir nediskriminavimas Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 ir 3 straipsniuose pripažįstami esminėmis Sąjungos vertybėmis. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 8 ir 10 straipsniuose atitinkamai numatyta , kad Sąjunga siekia skatinti vyrų ir moterų lygybę bei kovoti su diskriminacija dėl atitinkamai lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo visose savo veiklos srityse. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21, 23 ir 26 straipsniuose saugoma teisė į nediskriminavimą, teisė į moterų ir vyrų lygybę ir neįgaliųjų integracija. Sąjunga jau yra priėmusi kelias direktyvas kovoti su diskriminacija;

(2) šios direktyvos tikslas – nustatyti minimaliuosius vienodo požiūrio skatinimo įstaigų (toliau – lygybės įstaigos) veikimo reikalavimus siekiant padidinti jų veiksmingumą ir užtikrinti nepriklausomumą, kad būtų griežčiau taikomas Tarybos direktyvose 79/7/EEB ([3]), 2000/43/EB ([4]), 2000/78/EB ([5]) ir 2004/113/EB ([6]) nustatytas vienodo požiūrio principas;

(3) Direktyva 79/7/EEB siekiama kovoti su diskriminacija dėl lyties socialinės apsaugos srityje;

(4) Direktyva 2000/43/EB nustatoma kovos su diskriminacija dėl rasinės arba etninės kilmės sistema;

(5) Direktyva 2000/78/EB nustatoma kovos su diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo, profesinėje ir profesinio mokymo srityse sistema;

([1]) 2024 m. balandžio 10 d. pritarimas.
([2]) OL C 184, 2023 5 25, p. 71.
([3]) 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, 1979 1 10, p. 24).
([4]) 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, 2000 7 19, p. 22).
([5]) 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).
([6]) 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (OL L 373, 2004 12 21, p. 37).

(6) Direktyva 2004/113/EB nustatoma kovos su diskriminacija dėl lyties galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityje sistema;

(7) Teisingumo Teismas nusprendė, kad vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo sritis negali apsiriboti diskriminacijos, atsirandančios dėl asmens priklausymo vienai ar kitai lyčiai, draudimu. Atsižvelgiant į šio principo tikslą ir teisių, kurias siekiama juo apginti, pobūdį, jis taip pat taikomas diskriminacijai, atsirandančiai dėl lyties pakeitimo ([7]);

(8) direktyvose 2000/43/EB ir 2004/113/EB reikalaujama, kad valstybės narės paskirtų vieną ar kelias įstaigą (-as), kuri (-ios) skatintų, taip pat analizuotų, stebėtų ir remtų vienodą požiūrį į visus asmenis nediskriminuojant jų atitinkamose direktyvose nurodytu pagrindu. Tose direktyvose valstybių narių reikalaujama užtikrinti, kad šios įstaigos, be kita ko, turėtų kompetenciją teikti nepriklausomą pagalbą aukoms, vykdyti nepriklausomas apklausas diskriminacijos tema, skelbti nepriklausomas ataskaitas ir teikti rekomendacijas visais su tokia diskriminacija susijusiais klausimais;

(9) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose 2006/54/EB ([8]) ir 2010/41/ES ([9]) taip pat numatyta paskirti lygybės įstaigas, kurios skatintų, analizuotų, stebėtų ir remtų vienodo požiūrio į visus asmenis nediskriminuojant dėl lyties laikymąsi.

(10) visos valstybės narės pagal direktyvas 2000/43/EB ir 2004/113/EB paskyrė lygybės įstaigas. Sukurta įvairi lygybės įstaigų sistema ir radosi gerosios patirties pavyzdžių. Tačiau daugeliui lygybės įstaigų kyla sunkumų, ypač susijusių su ištekliais, nepriklausomumu ir įgaliojimais vykdyti joms pavestas užduotis;

(11) pagal direktyvas 2000/43/EB ir 2004/113/EB valstybėms narėms paliekama plati diskrecija sprendžiant dėl lygybės įstaigų struktūros ir veikimo. Todėl valstybėse narėse lygybės įstaigų įgaliojimai, kompetencijos sritys, struktūra, ištekliai ir veikimo principai labai skiriasi. Tai savo ruožtu reiškia, kad valstybėse narėse skiriasi ir apsauga nuo diskriminacijos;

(12) nors direktyvose 79/7/EEB ir 2000/78/EB nereikalaujama, kad valstybės narės paskirtų lygybės įstaigas spręsti klausimams, kuriems taikomos tos direktyvos, daugumoje valstybių narių tokios įstaigos turi kompetenciją spręsti tokius klausimus, kai tai numatyta pagal nacionalinę teisę. Tačiau taip yra ne visose valstybėse narėse, todėl srityse, kurioms taikomos tos direktyvos, apsaugos nuo diskriminacijos lygis Sąjungoje skiriasi;

(13) siekiant užtikrinti, kad lygybės įstaigos galėtų veiksmingai padėti užtikrinti direktyvų 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB vykdymą visoje Sąjungoje skatindamos laikytis vienodo požiūrio, užkirsdamos kelią diskriminacijai ir padėdamos visiems nuo diskriminacijos kenčiantiems asmenims ir grupėms įgyvendinti teisę į teisingumą, reikia nustatyti minimaliuosius tų įstaigų veikimo standartus ir išplėsti jų įgaliojimus, kad jie apimtų ir sritis, kurioms taikomos direktyvos 79/7/EEB ir 2000/78/EB. Šioje direktyvoje nustatytuose minimaliuosiuose standartuose atsižvelgiama į Komisijos rekomendaciją (ES) 2018/951 ([10]), remiamasi kai kuriomis jos nuostatomis ir joje rekomenduojamu požiūriu. Jie taip pat grindžiami kitomis atitinkamomis priemonėmis, pvz., Europos Komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija priimta peržiūrėta Bendrosios politikos rekomendacija Nr. 2 dėl lygybės įstaigų ir Jungtinių Tautų priimtais Paryžiaus principais, susijusiais su nacionalinių žmogaus teisių institucijų statusu, taikomais nacionalinėms žmogaus teisių institucijoms;

([7]) 1996 m. balandžio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimas *P / S and Cornwall County Council*, C-13/94, ECLI:EU:C:1996:170; 2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimas *K.B. / National Health Service Pensions Agency and Secretary of State for Health*, C-117/01, ECLI:EU:C:2004:7; 2006 m. balandžio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Sarah Margaret Richards / Secretary of State for Work and Pensions*, C-423/04, ECLI:EU:C:2006:256; 2018 m. birželio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimas *M.B. / Secretary of State for Work and Pensions*, C-451/16, ECLI:EU:C:2018:492.

([8]) 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, 2006 7 26, p. 23).

([9]) 2010 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/41/ES dėl vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 86/613/EEB (OL L 180, 2010 7 15, p. 1).

([10]) 2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2018/951 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų (OL L 167, 2018 7 4, p. 28).

(14) tokie pat minimalieji lygybės įstaigų veikimo standartai, taikomi srityse, kurioms taikomos direktyvos 2006/54/EB ir 2010/41/ES, nustatyti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2024/1500 ([11]);

(15) ši direktyva turėtų būti taikoma lygybės įstaigų veiksmams srityse, kurioms taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Šioje direktyvoje nustatyti minimalieji standartai turėtų būti taikomi tik lygybės įstaigų veikimui ir jais neturėtų būti išplėsta tų direktyvų materialinė ar subjektinė taikymo sritis;

(16) skatindamos vienodą požiūrį, vykdydamos diskriminacijos prevenciją, rinkdamos duomenis apie diskriminaciją ir padėdamos aukoms, lygybės įstaigos ypatingą dėmesį turėtų skirti sąveikinei diskriminacijai, kuri suprantama kaip diskriminacija dėl pagrindų, dėl kurių taikoma apsauga pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ar 2004/113/EB, derinio;

(17) valstybės narės turėtų paskirti vieną ar daugiau įstaigų, kurios veiktų šioje direktyvoje nustatytose kompetencijos srityse. Valstybės narės gali paskirstyti kompetenciją kelioms lygybės įstaigoms, pavyzdžiui, vienai įstaigai pavesti užkirsti kelią diskriminacijai, skatinti vienodo požiūrio laikymąsi ir pagalbą diskriminacijos aukoms, o kitai įstaigai paskirti sprendimų priėmimo funkcijas. Ši direktyva neturėtų daryti poveikio darbo inspekcijų ar kitų vykdymo užtikrinimo organų, taip pat socialinių partnerių savarankiškumui ir vaidmeniui;

(18) lygybės įstaigos gali veiksmingai atlikti savo vaidmenį tik galėdamos veikti visiškai nepriklausomai, nepatirdamos jokios išorinės įtakos. Tuo tikslu valstybės narės turėtų imtis priemonių, kurie padėtų užtikrinti lygybės įstaigų nepriklausomumą. Šioje direktyvoje nustatytose kompetencijos srityse veikiančios lygybės įstaigos gali priklausyti ministerijai ar kitam organizaciniam vienetui, su sąlyga, kad įdiegtos reikiamos apsaugos priemonės, skirtos užtikrinti jų užduočių vykdymą nepriklausomai nuo politinės, finansinės, religinės ar kitokios įtakos. Visų pirma, vykdydamos savo užduotis ir veikdamos savo kompetencijos srityse, lygybės įstaigos turėtų išlaikyti savo nepriklausomumą nuo bet kokios tiesioginės ar netiesioginės išorės įtakos, ir neprašyti jokių subjektų nurodymų ar jais nesivadovauti. Laikantis šios direktyvos tikslų ir taikomos teisinės sistemos, lygybės įstaigos turėtų galėti pačios valdyti savo finansinius ir kitus išteklius, be kita ko, vykdydamos savo darbuotojų atranką ir jiems vadovaudamos, taip pat turėtų galėti pačios nusistatyti prioritetus. Darbuotojai, einantys nuolatines ar laikinas sprendimų priėmimo arba vadovaujamas pareigas, pavyzdžiui, lygybės įstaigos vadovas ar vadovo pavaduotojas ir, kai taikytina, valdybos nariai, turėtų būti nepriklausomi, turėti tinkamą kvalifikaciją toms pareigoms eiti ir būti atrinkti taikant skaidrų procesą. To proceso skaidrumą galima užtikrinti, pavyzdžiui, viešai skelbiant pranešimus apie laisvas darbo vietas;

(19) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigų vidaus struktūra, pvz., vidaus organizacija ir procesai, leistų nepriklausomai ir, kai tinkama, nešališkai naudotis įvairia jų kompetencija, nustatydamos tinkamas apsaugos priemones tais atvejais, kai lygybės įstaigoms tenka galimai viena kitai prieštaraujančios užduotys, ypač kai kai kurios iš tų užduočių yra susijusios su parama aukoms. Lygybės įstaigos, vykdydamos tyrimą ar vertindamos atvejį, visų pirma turėtų veikti nešališkai, ypač tais atvejais, kai lygybės įstaiga turi įgaliojimus priimti privalomus sprendimus;

(20) jeigu lygybės įstaiga yra įvairių įgaliojimų turinčios įstaigos, pavyzdžiui, platesnius įgaliojimus turinčio ombudsmeno arba nacionalinės žmogaus teisių institucijos, dalis, tokios įvairių įgaliojimų turinčios įstaigos vidinė struktūra turėtų užtikrinti veiksmingą konkrečių lygybės užtikrinimo įgaliojimų vykdymą;

(21) valstybės narės, vykdydamos savo atitinkamus nacionalinius biudžeto sudarymo procesus, turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigos gautų pakankamai išteklių, įskaitant kvalifikuotus darbuotojus, tinkamas patalpas ir infrastruktūrą, kad jos galėtų veiksmingai įvykdyti visas savo užduotis per pagrįstą laiką arba laikydamosi nacionalinės teisės aktais nustatytų terminų. Gauti tokių pakankamų išteklių yra labai svarbu jų veiksmingam veikimui ir užduočių vykdymui. Svarbu, kad tuo atveju, kai lygybės įstaigoms suteikiami nauji įgaliojimai, valstybės narės užtikrintų, kad jų finansiniai ir kiti ištekliai ir toliau leistų joms veiksmingai vykdyti savo užduotis ir naudotis kompetencija;

([11]) 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1500 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus ir vienodų jų galimybių užimtumo ir profesinės veiklos srityje, kuria iš dalies keičiama Direktyvos 2006/54/EB ir 2010/41/ES (OL L, 2024/1500, 2024 5 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj).

(22) svarbu, kad finansinių išteklių asignavimai išliktų stabilūs, būtų planuojami daugiamečiu pagrindu ir kad jų pakaktų lygybės įstaigoms padengti išlaidas, kurias gali būti sunku numatyti, pavyzdžiui, pagausėjus skundų, padidėjus bylinėjimosi išlaidoms ir naudojant automatines sistemas. Labai svarbu atkreipti dėmesį į automatinių sistemų, įskaitant dirbtinį intelektą, naudojimo teikiamas galimybes ir keliamą riziką. Visų pirma, lygybės įstaigos turėtų turėti tinkamus žmogiškuosius ir techninių išteklius. Tie ištekliai turėtų visų pirma leisti lygybės įstaigoms, viena vertus, savo darbe naudoti automatines sistemas ir, kita vertus, įvertinti tokių sistemų atitiktį nediskriminavimo taisyklėms. Tais atvejais, kai lygybės įstaiga yra įvairių įgaliojimų turinčios įstaigos dalis, turėtų būti užtikrinti ištekliai, būtini jos lygybės užtikrinimo įgaliojimams vykdyti;

(23) lygybės įstaigoms kartu su kitais subjektais, kaip antai socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės organizacijos, tenka svarbus vaidmuo vykdant diskriminacijos prevenciją ir skatinant lygybę. Siekdamos tvarkytis su struktūriniais diskriminacijos aspektais ir prisidėti prie socialinių pokyčių, lygybės įstaigos turėtų būti įgaliotos vykdyti veiklą, kuria siekiama užkirsti kelią diskriminacijai tais pagrindais ir tose srityse, kuriems taikomos direktyvos pagal 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, ir skatinti laikytis vienodo požiūrio. Tokia veikla gali apimti dalijimąsi gerosios praktikos pavyzdžiais, pozityvius veiksmus ir lygybės aspekto integravimą viešųjų ir privačių subjektų veikloje, taip pat atitinkamų mokymų, informacijos, patarimų, rekomendacijų ir paramos jiems teikimą. Taip pat labai svarbu, kad lygybės įstaigos bendrautų su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ir įsitrauktų į viešus debatus;

(24) be prevencijos, viena iš esminių lygybės įstaigų užduočių – teikti pagalbą diskriminacijos aukoms. Aukos turėtų būti suprantamos kaip apimančios visus asmenis, manančius, kad patyrė diskriminaciją, kaip nurodyta Direktyvos 79/7/EEB 4 straipsnyje, Direktyvos 2000/43/EB 2 straipsnyje, Direktyvos 2000/78/EB 2 straipsnyje ar Direktyvos 2004/113/EB 4 straipsnyje. Bet kuris asmuo gali būti diskriminacijos dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos auka ir turėtų gauti lygybės įstaigų pagalbą nuo pat pradžių, neatsižvelgiant į tai, ar diskriminacijos faktas buvo nustatytas. Užtikrinant tokią pagalbą, skundą pateikusiems asmenims visada turėtų būti bent pateikiama pagrindinė informacija, įskaitant informaciją apie tai, ar skundo nagrinėjimas bus nutrauktas, ar yra pagrindo jį toliau nagrinėti, išskyrus atvejus, kai skundas buvo pateiktas anonimiškai. Valstybės narės yra atsakingos už tai, kad būtų nustatytos sąlygos, kuriomis lygybės įstaiga turi informuoti skundą pateikusius asmenis, pvz., nustatytas proceso tvarkaraštis arba procedūrinės apsaugos priemonės siekiant išvengti kartotinių arba piktnaudžiaujamojo pobūdžio skundų;

(25) siekiant užtikrinti, kad pateikti skundą galėtų visos aukos, turėtų būti galima skundus pateikti įvairiais būdais. Pagal Rekomendaciją (ES) 2018/951, skundus turėtų būti galima pateikti skundą teikiančio asmens pasirinkta kalba, kuri turėtų būti įprasta toje valstybėje narėje, kurioje įsikūrusi lygybės įstaiga. Kad būtų pašalinta viena iš priežasčių, kodėl pranešama nepakankamai, t. y. baimė sulaukti atsakomųjų veiksmų, lygybės įstaigos turėtų informuoti aukas apie taikomas konfidencialumo taisykles;

(26) kad ginčus būtų galima išspręsti greitai, nebrangiai ir ne teismo tvarka, valstybės narės turėtų numatyti galimybę ginčo šalims ieškoti alternatyvių ginčų sprendimo būdų, kuriuos galėtų pasiūlyti pati lygybės įstaiga ar kitas esamas kompetentingas subjektas. Parenkant kitą kompetentingą subjektą svarbu apsvarstyti tvariu pagrindu įsteigtus subjektus ir užtikrinti, kad asmuo (-enys), atsakingas už ginčų sprendimo procesą, būtų nepriklausomas, nešališkas ir turėtų reikiamų ekspertinių žinių. Labiau tikėtina, kad ginčų sprendimas ne teismo tvarka bus sėkmingas, jeigu tai bus daroma ginčo šalims sutikus. Ginčo šalims bet kuriuo alternatyvaus jų ginčo sprendimo etapu taip pat gali būti naudinga turėti galimybę kreiptis nepriklausomos konsultacijos arba būti atstovaujamiems ir padedamiems trečiosios šalies, pavyzdžiui, socialinių partnerių. Tai, kad sprendimo nerasta, pavyzdžiui, dėl to, kad viena iš šalių atmetė rezultatą , neturėtų būti kliūtimi šalims ginčą spręsti teisme. Valstybės narės turėtų nustatyti alternatyvaus ginčų sprendimo proceso tvarką pagal nacionalinę teisę ir praktiką;

(27) įtardamos galimą direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB arba 2004/113/EB nustatyto vienodo požiūrio principo pažeidimą, lygybės įstaigos turėtų galėti vykdyti tyrimus, visų pirma remdamosi gautu skundu arba savo pačių iniciatyva;

(28) siekiant nustatyti, ar būta diskriminacijos, būtini įrodymai, o jų dažnai auka neturi. Todėl lygybės įstaigos turėtų galėti prieiti prie informacijos, kurios reikia, kad būtų galima nustatyti diskriminacijos faktą, ir bendradarbiauti su kitomis kompetentingomis įstaigomis, kurios galėtų apimti atitinkamas viešąsias tarnybas, pavyzdžiui, darbo ar švietimo inspekcijas, ir socialiniais partneriais. Valstybės narės turėtų nustatyti tinkamą sistemą, kad būtų galima veikti šioje kompetencijos srityje laikantis nacionalinių taisyklių ir procedūrų. Valstybės narės gali pagal nacionalinę teisę ir praktiką kitai kompetentingai įstaigai pavesti vykdyti tyrimus. Siekiant išvengti procesų dubliavimosi, tokia kompetentinga įstaiga, gavusi lygybės įstaigos prašymą, turėtų, užbaigus procesą, jai pateikti informaciją apie tyrimo rezultatus;

(29) lygybės įstaigos turėtų turėti galimybę dokumentuoti savo atliktą skundo vertinimą remdamosi surinktais įrodymais. Valstybės narės turėtų nustatyti šio vertinimo teisinį pobūdį: tai gali būti neprivaloma nuomonė arba privalomas sprendimas. Abiem atvejais reikėtų nurodyti vertinimo priežastis ir, kai tikslinga, įtraukti priemones nustatytiems vienodo požiūrio principo pažeidimams pašalinti ir tolesniems atvejams išvengti, kartu atsižvelgiant į skirtingą nuomonių ir sprendimų pobūdį. Siekdamos užtikrinti lygybės įstaigų darbo veiksmingumą, valstybės narės turėtų patvirtinti tinkamus mechanizmus nuomonių įgyvendinimo pažangai stebėti ir sprendimų vykdymui užtikrinti;

(30) siekdamos didinti informuotumą apie savo darbą ir skatinti laikytis lygybės teisės ir nediskriminavimo teisės aktų, lygybės įstaigos turėtų galėti skelbti bent santraukas tų savo nuomonių ir sprendimų, kurie, jų nuomone, yra ypač svarbūs;

(31) lygybės įstaigos turėtų turėti teisę veikti teismo procesuose, kad galėtų padėti užtikrinti direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB nustatyto vienodo požiūrio principo paisymą. Tokie teismo procesai gali vykti teismuose arba lygiavertėse įstaigose, nagrinėjančiose vienodo požiūrio ir diskriminacijos klausimus, pagal nacionalinę teisę ir praktiką. Nacionalinė teisė ir praktika dėl ieškinių priimtinumo ir ypač bet kokios teisėto intereso sąlygos, negali būti taikomos taip, kad galėtų sumažinti lygybės įstaigų teisės veikti veiksmingumą. Pagal šią direktyvą lygybės įstaigoms suteikti įgaliojimai vykdyti tyrimus bei priimti sprendimus ir teisė veikti teismo procese padės praktiškai įgyvendinti galiojančias direktyvų 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB nuostatas dėl įrodinėjimo pareigos ir teisių gynimo. Šioje direktyvoje numatytomis sąlygomis lygybės įstaigos galės nustatyti faktus, kuriais remiantis galima daryti prielaidą, kad buvo tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, tokiu būdu bus įvykdytos Direktyvos 2000/43/EB 8 straipsnyje, Direktyvos 2000/78/EB 10 straipsnyje ir Direktyvos 2004/113/EB 9 straipsnyje nustatytos sąlygos. Todėl pagal šią direktyvą lygybės įstaigų teikiama parama sudarys palankesnes sąlygas aukoms įgyvendinti teisę į teisingumą. Lygybės įstaigoms turėtų būti galima pasirinkti bylas, kurias jos nusprendžia nagrinėti teismo procese, kad būtų prisidėta prie tinkamo vienodą požiūrį užtikrinančių teisės aktų aiškinimo ir taikymo;

(32) kai lygybės įstaigos turi įgaliojimus priimti privalomus sprendimus, joms turėtų būti suteikti įgaliojimai veikti kaip proceso dėl tų sprendimų vykdymo užtikrinimo ar teisminės peržiūros šalims. Lygybės įstaigos taip pat turėtų galėti pagal nacionalinę teisę ir praktiką teikti pastabas teismams, pavyzdžiui, pateikdamos savo ekspertinę nuomonę;

(33) skirtingose nacionalinėse teisinėse sistemose lygybės įstaigų teisė veikti teismo procese gali būti įvairių formų. Todėl valstybės narės, laikydamosi nacionalinės teisės ir praktikos, turėtų lygybės įstaigoms pasirinkti vieną ar daugiau iš šių veiksmų: veikti vienos ar kelių aukų vardu arba remiant vieną ar kelias aukas, arba inicijuoti teismo procesą savo vardu;

(34) lygybės įstaigos turėtų galėti veikti aukų vardu arba jas remiant, kai taikytina, joms pritarus, suteikiant joms galimybę įgyvendinti teisę į teisingumą, kai procesinės ir finansinės kliūtys arba viktimizacijos baimė dažnai aukas atbaido. Veikdamos vienos ar kelių aukų vardu, lygybės įstaigos atstovauja aukoms teisme. Veikdamos remiant vieną ar kelias aukas, jos dalyvauja aukų inicijuotuose teismo procesuose, kad paremtų ieškinį;

(35) su kai kuriais diskriminacijos atvejais kovoti yra sunku, nes skundą pateikusių asmenų, kurie patys pateiktų ieškinį, nėra. Sprendime byloje C-54/07 ([12]), kurią iškėlė lygybės įstaiga savo vardu, Teisingumo Teismas patvirtino, kad diskriminacija gali būti nustatyta net ir neidentifikavus aukos. Todėl, siekdamos kovoti su diskriminacija viešojo intereso labui, valstybės narės turėtų turėti galimybę numatyti lygybės įstaigoms veikti savo vardu tam tikrais diskriminacijos atvejais, pavyzdžiui, dėl jų gausos ar sunkumo, arba dėl būtinybės pateikti teisinį išaiškinimą, kurių kiekvienas galėti reikšti, kad diskriminacija yra struktūrinio arba sisteminio pobūdžio. Valstybės narės, laikydamosi nacionalinės teisės ir praktikos, turėtų turėti galimybę nustatyti, kad tokiais diskriminacijos atvejais reikia identifikuoti asmenį arba subjektą, kaip atsakovą;

(36) siekdamos užtikrinti, kad būtų paisoma asmens teisių, valstybės narės turėtų apriboti lygybės įstaigų įgaliojimus atitinkamomis procedūrinėmis apsaugos priemonėmis, užtikrindamos tinkamą teisės į konfidencialumą, taip pat bendrųjų teisės principų, kaip antai teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, teisės į gynybą ir teisės į privalomų sprendimų teisminę peržiūrą, apsaugą, be kita ko, kai lygybės įstaiga veikia kaip teismo proceso šalis arba teismo proceso šalies vardu. Valstybės narės gali, pavyzdžiui, užtikrinti konfidencialumą liudytojams ir informatoriams – tai yra svarbus skatinimo pranešti apie diskriminacijos atvejus būdas;

(37) šios direktyvos nuostatos dėl lygybės įstaigų teisės veikti teismo procese nekeičia aukų teisių ar asociacijų, organizacijų ar kitų teisės subjektų, kurie užtikrina, kad būtų paisoma aukų teisių ir kurie pagal nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus turi teisėtą interesą užtikrinti, kad būtų laikomasi direktyvų 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, teisių, kaip nustatyta tose direktyvose, įskaitant atvejus, kai tos aukos, asociacijos, organizacijos ar kiti teisės subjektai dalyvauja teisminiuose arba administraciniuose procesuose arba juose abiejuose;

(38) lygybės įstaigų darbo veiksmingumą lemia ir tai, ar grupėms, kurioms kyla rizika būti diskriminuojamoms, sudaromos sąlygos naudotis visomis tų įstaigų teikiamomis paslaugomis. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros atliktoje Antrojoje apklausoje apie mažumas ir diskriminaciją Europos Sąjungoje 71 % etninių ar imigrantų mažumų grupių narių nurodė nežinantys jokios organizacijos, teikiančios paramą ar konsultacijas diskriminacijos aukoms. Vienas pagrindinių žingsnių siekiant palaikyti tokias galimybes naudotis lygybės įstaigų paslaugomis – valstybėms narėms užtikrinti, kad žmonės išmanytų savo teises ir žinotų apie esamas lygybės įstaigas ir jų teikiamas paslaugas. Tai ypač svarbu nepalankioje padėtyje esančioms grupėms ir grupėms, kurioms gauti tokią informaciją gali trukdyti, pvz., jų sunki ekonominė padėtis, amžius, negalia, raštingumo lygis, pilietybė ar gyventojo statusas arba negalėjimas naudotis internetinėmis priemonėmis;

(39) reikėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigų paslaugomis ir leidiniais galėtų vienodomis sąlygomis naudotis visi. Tuo tikslu reikėtų nustatyti ir pašalinti galimas kliūtis naudotis lygybės įstaigų paslaugomis. Skundą pateikusiems asmenims paslaugos turėtų būti teikiamos nemokamai. Valstybės narės taip pat turėtų, nedarydamos poveikio regionų ir vietos valdžios institucijų autonomijai, užtikrinti, kad lygybės įstaigų paslaugos visoms potencialioms diskriminacijos aukoms būtų prieinamos visoje jų teritorijoje, pvz., įkuriant vietos biurus, įskaitant mobiliuosius biurus, naudojant bendravimo priemones, rengiant vietines kampanijas arba bendradarbiaujant su vietos atstovais ar pilietinės visuomenės organizacijomis, arba sudarant paslaugų teikimo sutartis;

(40) siekiant žmonėms su negalia užtikrinti galimybę naudotis visomis lygybės įstaigų paslaugomis ir veikla, būtina užtikrinti prieinamumą pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2019/882 ([13]) nustatytus reikalavimus ir užtikrinti, kad būtų sudarytos tinkamos sąlygos pagal 2006 m. gruodžio 13 d. priimtą Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją (JT NTK). Todėl lygybės įstaigos turėtų užtikrinti fizinį ir skaitmeninį prieinamumą neleisdamos kurti kliūčių ir šalindamos kliūtis, su kuriomis žmonės su negalia gali susidurti siekdami pasinaudoti lygybės įstaigų paslaugomis ir gauti informacijos, lygybės įstaigos taip pat turėtų sudaryti tinkamas sąlygas imdamosi reikiamų ir tinkamų pakeitimų ir pataisymų, kai to reikia konkrečiu atveju;

([12]) 2008 m. liepos 10 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v Firma Feryn NV*,C-54/07, ECLI:EU:C:2008:397.

([13]) 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (OL L 151, 2019 6 7, p. 70).

(41) lygybės įstaigoms būtina sudaryti sąlygas ilguoju laikotarpiu reguliariai koordinuoti veiklą ir bendradarbiauti įvairiais lygmenimis, kad jos mokytųsi vienos iš kitų, derintų veiklą ir užtikrintų jos nuoseklumą, be to, taip galima išplėsti jų veiklos aprėptį ir poveikį. Lygybės įstaigos turėtų bendradarbiauti atitinkamose savo kompetencijos srityse su kitomis lygybės įstaigomis toje pačioje valstybėje narėje, taip pat su vietos, regioninio, nacionalinio, Sąjungos ir tarptautinio lygmens viešaisiais ir privačiais subjektais, pvz., lygybės įstaigų Sąjungos lygmens tinklais, pilietinės visuomenės organizacijomis, duomenų apsaugos institucijomis, socialiniais partneriais, darbo ir švietimo inspekcijomis, teisėsaugos institucijomis, už žmogaus teisių gynimą nacionaliniu lygmeniu atsakingomis agentūromis, nacionalinėmis statistikos institucijomis, Sąjungos lėšas valdančiomis institucijomis, nacionaliniais romų informacijos centrais, vartotojų įstaigomis ir nacionaliniais nepriklausomais Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos skatinimo, apsaugos ir stebėsenos mechanizmais;

(42) lygybės įstaigos negali atlikti savo kaip vienodo požiūrio srities ekspertų vaidmens, nei prisidėti prie lygybės aspekto integravimo, jeigu politikos formavimo procese su jomis nėra pakankamai laiku konsultuojamasi klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Todėl valstybės narės turėtų įdiegti procedūras, skirtas užtikrinti, kad konsultacijos vyktų laiku, taip pat turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms, kai lygybės įstaigos mano, kad reikia, teikti rekomendacijas ir jas paskelbti laiku, kad į jas būtų galima atsižvelgti;

(43) lygybės duomenys yra labai svarbūs didinant informuotumą, šviečiant žmonės lyčių klausimu, kiekybiškai įvertinant diskriminaciją, nustatant tendencijas per tam tikrą laiką, įrodant diskriminacijos buvimą, vertinant lygybės srities teisės aktų įgyvendinimą, įrodant būtinumą imtis pozityvių veiksmų ir prisidedant prie įrodymais grindžiamo politikos formavimo. Lygybės įstaigos gali prisidėti tais tikslais rengiant lygybės duomenis, pvz., organizuodamos apskritojo stalo diskusijas, kuriose dalyvautų visi atitinkami subjektai. Lygybės įstaigos taip pat turėtų rinkti ir analizuoti savo pačių veiklos duomenis, turėtų galėti vykdyti apklausas ir, laikydamosi nacionalinės teisės, prieiti prie statistinių duomenų, susijusių su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis iš direktyvų 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, ir juos naudoti. Lygybės įstaigos surinkti asmens duomenys turėtų būti nuasmeninti arba, kai tai neįmanoma, jiems turėtų būti suteikti pseudonimai;

(44) lygybės įstaigos turėtų priimti darbo programą, kurioje būtų nustatyti jų prioritetai ir numatoma veikla; tai joms leistų užtikrinti, kad įvairios darbo kryptys ilgainiui derėtų, ir padėtų spręsti jų įgaliojimų sričiai priklausančias sistemines diskriminacijos problemas laikantis ilgalaikio veiksmų plano;

(45) lygybės įstaigos turėtų ne tik skelbti metines savo veiklos ataskaitas, bet ir reguliariai skelbti ataskaitas, apimančias su diskriminacija, kuri valstybėse narėse patenka į jų įgaliojimų sritį, susijusios padėties bendrą vertinimą, taip pat kitas su diskriminacija susijusias ataskaitas;

(46) siekiant užtikrinti vienodas sąlygas įgyvendinti valstybėms narėms nustatytas pareigas teikti informaciją apie paskirtų lygybės įstaigų veikimą, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai parengti atitinkamų rodiklių sąrašą, atsižvelgiant į tai, kokie duomenys turėtų būti renkami. Tokie rodikliai neturėtų būti skirti reitingavimui arba konkrečioms rekomendacijoms, skirtoms atskiroms valstybėms narėms, teikti. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011 ([14]);

(47) šia direktyva nustatomi minimalieji reikalavimai, taigi valstybėms narėms suteikiama galimybė priimti arba palikti galioti palankesnes nuostatas. Šios direktyvos įgyvendinimu neturėtų būti remiamasi siekiant pateisinti kiekvienoje valstybėje narėje jau nusistovėjusios padėties pablogėjimą;

(48) visus asmens duomenis pagal šią direktyvą lygybės įstaigos turėtų tvarkyti visapusiškai laikydamosi Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2016/679 ([15]). Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad lygybės įstaigų užduotys būtų aiškiai išdėstytos teisės aktuose pagal Reglamentą (ES) 2016/679. Lygybės įstaigos asmens duomenis turėtų tvarkyti tik tiek, kiek to reikia vykdant užduotis pagal šią direktyvą. Asmenims, kurių duomenys tvarkomi, turėtų būti pranešama apie jų kaip duomenų subjektų teises, taip pat teisių gynimo priemones, kuriomis jie gali pasinaudoti nacionaliniu lygmeniu;

([14]) 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

([15]) 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

(49) kai vykdant lygybės įstaigų užduotis reikia tvarkyti specialių kategorijų asmens duomenis, nurodytus Reglamento (ES) 2016/679 9 straipsnio 1 dalyje, valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti, kad nacionalinėje teisėje iš esmės būtų gerbiama teisė į duomenų apsaugą ir numatyta tinkamų bei konkrečių priemonių duomenų subjekto pagrindinėms teisėms ir interesams apsaugoti pagal Reglamento (ES) 2016/679 9 straipsnio 2 dalies g punktą. Tokios apsaugos priemonės turėtų būti, pvz., vidaus politika ir priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti duomenų kiekio mažinimą, be kita ko, nuasmeninant asmens duomenis, jeigu įmanoma, asmens duomenims suteikti pseudonimus ir asmens duomenis šifruoti, užkirsti kelią neleistinai prieigai prie asmens duomenų ir jų perdavimui ir užtikrinti, kad asmens duomenys nebūtų tvarkomi ilgiau, nei reikia siekiant tikslų, dėl kurių jie tvarkomi;

(50) nustatant griežtesnius lygybės įstaigų veikimo standartus, šioje direktyvoje remiamasi direktyvose 2000/43/EB ir 2004/113/EB nustatytomis taisyklėmis. Todėl direktyvų 2000/43/EB ir 2004/113/EB nuostatos dėl lygybės įstaigų turėtų būti panaikintos;

(51) šia direktyva siekiama užtikrinti, kad lygybės įstaigos veiktų laikydamosi minimaliųjų standartų, siekiant padidinti jų veiksmingumą ir užtikrinti jų nepriklausomumą ir taip sugriežtinti vienodo požiūrio principo taikymą. Kadangi šios direktyvos tikslo valstybės narės negali deramai pasiekti ir jo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva, kuria nustatomi tik minimalieji standartai, neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;

(52) vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1725 ([16]) 42 straipsnio 1 dalimi buvo konsultuojamasi su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu ir jis pateikė nuomonę 2023 m. vasario 2 d. ([17]),

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Tikslas, dalykas ir taikymo sritis

1. Šioje direktyvoje nustatomi minimalieji lygybės įstaigų veikimo reikalavimai siekiant padidinti jų veiksmingumą ir užtikrinti nepriklausomumą, kad būtų griežčiau taikomas vienodo požiūrio principas, nustatytas direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.

2. Pagal šią direktyvą valstybėms narėms nustatomos pareigos ir lygybės įstaigoms pavedamos užduotys apima teises ir pareigas pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.

2 straipsnis

Lygybės įstaigų skyrimas

1. Valstybės narės paskiria vieną ar kelias įstaigą (-as) (toliau – lygybės įstaigos) veikti šioje direktyvoje nustatytose kompetencijos srityse.

2. Ši direktyva nedaro poveikio darbo inspekcijų ir kitų vykdymo užtikrinimo įstaigų kompetencijoms ir socialinių partnerių teisėms ir prerogatyvoms pagal nacionalinę teisę ir praktiką, be kita ko, kiek tai susiję su kolektyvinėmis sutartimis ir atstovavimu bei gynyba teisme.

([16]) 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB (OL L 295, 2018 11 21, p. 39).

([17]) OL C 64, 2023 2 21, p. 46.

3 straipsnis

Nepriklausomumas

1. Valstybės narės imasi priemonių siekdamos užtikrinti, kad lygybės įstaigos vykdydamos savo užduotis ir veikdamos savo kompetencijos srityse būtų nepriklausomos ir nepatirtų išorinės įtakos bei neprašytų ir nevykdytų vyriausybės ir jokio kito viešojo ar privačiojo subjekto nurodymų. Laikantis šios direktyvos tikslų ir taikomos teisinės sistemos, lygybės įstaigos turi galėti pačios valdyti savo finansinius ir kitus išteklius, taip pat pačios priimti savo sprendimus, susijusius su jų vidine struktūra, atskaitomybe, personalu, organizaciniais klausimais ir finansinių išteklių valdymu.

2. Valstybės narės numato skaidrias procedūras, susijusias su sprendimų priėmimo ar vadovaujamas pareigas einančių lygybės įstaigų darbuotojų ir, kai taikytina, valdybos narių atranka, skyrimu, atleidimu ir galimu interesų konfliktu, kad būtų užtikrinta jų kompetencija ir nepriklausomumas.

3. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos sukurtų vidinę struktūrą, kuria būtų užtikrintas nepriklausomas ir, kai tinkama, nešališkas veikimas jų kompetencijos srityse.

4. Valstybės narės užtikrina, kad įvairių įgaliojimų turinčių įstaigų vidine struktūra būtų užtikrinta, kad lygybės užtikrinimo įgaliojimai būtų vykdomi veiksmingai.

4 straipsnis

Ištekliai

Valstybės narės pagal savo nacionalinius biudžeto sudarymo procesus užtikrina, kad kiekviena lygybės įstaiga būtų aprūpinta žmogiškaisiais, techniniais ir finansiniais ištekliais, reikalingais visoms jų užduotims veiksmingai vykdyti ir visose jų kompetencijos srityse veiksmingai veikti, tais pagrindais, kurie išdėstyti, ir tose srityse, kuriems taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, be kita ko, tais atvejais, kai lygybės įstaigos yra įvairių įgaliojimų turinčių įstaigų dalis.

5 straipsnis

Prevencija, skatinimas ir informuotumo didinimas

1. Valstybės narės priima tinkamas priemones, pavyzdžiui, strategijas, kaip visoje jų teritorijoje didinti plačiosios visuomenės informuotumą apie teises pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB ir apie lygybės įstaigų egzistavimą bei jų teikiamas paslaugas, ypač daug dėmesio skirdamos asmenims ir grupėms, kuriems gresia diskriminacija.

2. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos būtų įgaliotos vykdyti veiklą, kuria siekiama užkirsti kelią diskriminacijai ir skatinti vienodą požiūrį pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB. Tokia veikla, *inter alia*, gali apimti pozityvių veiksmų skatinimą ir lygybės aspekto integravimą viešųjų ir privačių subjektų veikloje, atitinkamų mokymų, konsultacijų ir paramos teikimą jiems, taip pat įsitraukimą į viešus debatus, bendravimą su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant socialinius partnerius, ir keitimosi gerąja patirtimi skatinimą. Vykdydamos tokią veiklą lygybės įstaigos gali atsižvelgti į konkrečią nepalankią padėtį, susidariusią dėl sąveikinės diskriminacijos, kuri suprantama kaip diskriminacijos dėl pagrindų, dėl kurių taikoma apsauga pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB arba 2004/113/EB, derinys.

3. Valstybės narės ir lygybės įstaigos atsižvelgia į kiekvienai tikslinei grupei tinkamas bendravimo priemones ir formatus. Jos ypač daug dėmesio skiria grupėms, kurioms gauti tokią informaciją gali trukdyti, pvz., jų sunki ekonominė padėtis, amžius, negalia, raštingumo lygis, pilietybė, gyventojo statusas arba negalėjimas naudotis internetinėmis priemonėmis.

6 straipsnis

Pagalba aukoms

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos galėtų teikti pagalbą preziumuojamoms aukoms, kaip nustatyta 2-4 dalyse.

Šios direktyvos tikslais aukos – tai visi asmenys, manantys, kad patyrė diskriminaciją, kaip tai suprantama Direktyvos 79/7/EEB 4 straipsnyje, Direktyvos 2000/43/EB 2 straipsnyje, Direktyvos 2000/78/EB 2 straipsnyje ar Direktyvos 2004/113/EB 4 straipsnyje.

2. Lygybės įstaigos gali priimti skundus dėl diskriminacijos.

3. Lygybės įstaigos teikia pagalbą aukoms, iš pradžių informuodamos juos apie:

a) teisinę sistemą, be kita ko, patardamos dėl jų konkrečios situacijos;

b) lygybės įstaigos teikiamas paslaugas ir susijusius procedūrinius aspektus;

c) galimas teisių gynimo priemones, įskaitant galimybę iškelti bylą teisme;

d) taikomas konfidencialumo taisykles, asmens duomenų apsaugą ir

e) galimybę gauti kitų įstaigų ar organizacijų teikiamą psichologinę ir kitokią aktualią pagalbą.

4. Lygybės įstaigos per pagrįstą laikotarpį praneša skundą pateikusiems asmenis, ar skundo nagrinėjimas bus nutrauktas, ar yra pagrindo jį toliau nagrinėti.

7 straipsnis

Alternatyvus ginčų sprendimas

Lygybės įstaigos gali ginčo šalims pasiūlyti galimybę mėginti ginčą išspręsti alternatyviu būdu. Šiam procesui gali vadovauti pati lygybės įstaiga arba kitas kompetentingas subjektas pagal nacionalinę teisę ir praktiką; tokiu atveju lygybės įstaiga gali teikti pastabas tam subjektui. Toks alternatyvus ginčų sprendimas gali būti įvairių formų, pavyzdžiui, mediacija ar taikinimas, laikantis nacionalinės teisės ir praktikos Tai, kad sprendimo nerasta, neužkerta kelio šalims pasinaudoti teise veikti teisme. Valstybės narės užtikrina pakankamą senaties terminą, kad ginčo šalys galėtų kreiptis į teismą, pavyzdžiui, sustabdydamos senaties terminą, kol šalys dalyvauja alternatyvaus ginčų sprendimo procese.

8 straipsnis

Tyrimai

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos būtų įgaliotos tirti, ar buvo pažeistas direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB nustatytas vienodo požiūrio principas.

2. Valstybės narės nustato sistemą tyrimams vykdyti, kuria lygybės įstaigoms sudaromos sąlygos nustatyti faktus. Visų pirma pagal tą sistemą lygybės įstaigoms suteikiamos veiksmingos teisės gauti informaciją ir dokumentus, reikalingus siekiant nustatyti, ar būta diskriminacijos. Joje taip pat numatomi tinkami mechanizmai, kad lygybės įstaigos tuo tikslu galėtų bendradarbiauti su atitinkamomis viešosiomis įstaigomis.

3. Valstybės narės taip pat gali pagal nacionalinę teisę ir praktiką kitai kompetentingai įstaigai pavesti 1 ir 2 dalyse nurodytus įgaliojimus. Kai tokia kompetentinga įstaiga baigia tyrimą, ji, lygybės įstaigai paprašius, pateikia jai informaciją apie to tyrimo rezultatus.

4. Valstybės narės gali nustatyti, kad nebūtų pagal šio straipsnio 1 dalį ir 9 straipsnį pradedama ar tęsiama jokių tyrimų, kol dėl to paties atvejo vyksta teismo procesas.

9 straipsnis

Nuomonės ir sprendimai

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos būtų įgaliotos pateikti ir dokumentuoti savo atliktą atvejo vertinimą, be kita ko, nustatydamos faktus ir pateikdamos pagrįstą išvadą dėl diskriminacijos buvimo. Valstybės narės nustato, ar tai turi būti daroma teikiant neprivalomas nuomones, ar priimant privalomus sprendimus.

2. Prireikus, tiek neprivalomose nuomonėse, tiek privalomuose sprendimuose nurodomos konkrečios priemonės bet kokiems nustatytiems vienodo požiūrio principo pažeidimams pašalinti ir tolesniems atvejams išvengti. Valstybės narės nustato tinkamus mechanizmus, pagal kuriuos būtų atsižvelgiama į neprivalomas nuomones, pvz., nustato pareigas pateikti atsiliepimą, ir pagal kuriuos būtų užtikrinamas privalomų sprendimų vykdymas.

3. Lygybės įstaigos skelbia bent santrauką tų savo nuomonių ir sprendimų, kurie, jų nuomone, yra ypač svarbūs.

10 straipsnis

Bylinėjimasis

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos turėtų teisę veikti teismo procesuose civilinės ir administracinės teisenos bylose, susijusiuose su direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB nustatyto vienodo požiūrio principo įgyvendinimu, kaip nustatyta šio straipsnio 2–4 dalyse, pagal nacionalinę teisę ir praktiką dėl ieškinių priimtinumo, įskaitant taisykles dėl reikalavimo gauti aukos pritarimą.

2. Lygybės įstaigos teisė veikti teismo procese apima teisę pateikti pastabas teismui, laikantis nacionalinės teisės ir praktikos.

3. Lygybės įstaigos teisė veikti teismo procese taip pat apima bet vieną iš šių elementų:

a) teisę inicijuoti teismo procesą vienos ar kelių aukų vardu,

b) teisę dalyvauti teismo procese remiant vieną ar kelias aukas arba

c) teisę, siekiant apginti viešąjį interesą, savo vardu inicijuoti teismo procesą.

4. Lygybės įstaigos teisė veikti teismo procese apima teisę būti šalimi procese dėl privalomų sprendimų vykdymo užtikrinimo ar jų teisminės peržiūros, kai lygybės įstaigos yra įgaliotos priimti tokius sprendimus pagal 9 straipsnio 1 dalį.

11 straipsnis

Procedūrinės apsaugos priemonės

Valstybės narės užtikrina, kad vykdant 6–10 straipsniuose nurodytas procedūras būtų saugomos susijusių fizinių ir juridinių asmenų teisės į gynybą. 9 straipsnyje nurodytiems privalomiems sprendimams taikoma teisminė peržiūra pagal nacionalinę teisę.

12 straipsnis

Vienoda prieiga

1. Valstybės narės užtikrina, lygybės įstaigų paslaugomis ir leidiniais galėtų vienodomis sąlygomis naudotis visi.

2. Lygybės įstaigos užtikrina, kad nebūtų kliūčių teikti skundus, pvz., kad jos galėtų priimti skundus žodžiu, raštu ir internetu.

3. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos savo paslaugas skundą pateikusiems asmenims teiktų nemokamai visoje savo teritorijoje, be kita ko, kaimo ir atokiose vietovėse.

13 straipsnis

Prieinamumas ir tinkamų sąlygų sudarymas žmonėms su negalia

Valstybės narės užtikrina prieinamumą ir sudaro tinkamas sąlygas žmonėms su negalia, kad jie galėtų vienodai naudotis visomis lygybės įstaigų paslaugomis ir veikla, įskaitant pagalbą aukoms, skundų nagrinėjimą, alternatyvų ginčų sprendimą, informaciją ir leidinius, taip pat prevencijos, propagavimo ir informuotumo didinimo veiklą.

14 straipsnis

Bendradarbiavimas

Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos įdiegtų tinkamus mechanizmus atitinkamose savo kompetencijos srityse bendradarbiauti su kitomis lygybės įstaigomis toje pačioje valstybėje narėje ir su atitinkamais nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens, taip pat kitų valstybių narių bei Sąjungos ir tarptautinio lygmens viešaisiais ir privačiais subjektais, įskaitant darbo inspekcijas, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas.

15 straipsnis

Konsultacijos

Valstybės narės nustato procedūras siekdamos užtikrinti, kad vyriausybė ir kitos atitinkamos valdžios institucijos konsultuotųsi su lygybės įstaigomis dėl teisės aktų, politikos, procedūrų ir programų, susijusių su teisėmis ir pareigomis pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.

Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos turėtų teisę tais klausimais teikti rekomendacijas, jas skelbti ir reikalauti pateikti atsiliepimus dėl tokių rekomendacijų.

16 straipsnis

Duomenų rinkimas ir prieiga prie lygybės duomenų

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos rinktų savo veiklos duomenis, siekdamos parengti 17 straipsnio b ir c punktuose nurodytas ataskaitas.

Lygybės įstaigų surinkti duomenys skirstomi pagal pagrindus ir sritis, kuriems taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, ir pagal šios direktyvos 18 straipsnyje nurodytus rodiklius. Surinkti asmens duomenys nuasmeninami arba, kai tai neįmanoma, jiems suteikiami pseudonimai.

2. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos galėtų vykdyti nepriklausomas apklausas dėl diskriminacijos.

3. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos pagal nacionalinę teisę turėtų prieigą prie statistinių duomenų, susijusių su teisėmis ir pareigomis pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, jeigu lygybės įstaigos mano, kad tokie statistiniai duomenys reikalingi siekiant bendrai įvertinti su diskriminacija susijusią padėtį valstybėje narėje ir parengti šios direktyvos 17 straipsnio c punkte nurodytas ataskaitas.

4. Valstybės narės leidžia lygybės įstaigoms rekomenduoti viešiesiems ir privatiems subjektams, be kita ko, valdžios institucijoms, socialiniams partneriams, bendrovėms ir pilietinės visuomenės organizacijoms, kokius duomenis, susijusius su teisėmis ir pareigomis pagal direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB, rinkti. Valstybės narės taip pat gali leisti lygybės įstaigoms koordinuoti lygybės duomenų rinkimą.

17 straipsnis

Ataskaitos ir strateginis planavimas

Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos:

a) priimtų darbo programą, kurioje būtų nustatyti jų prioritetai ir numatoma veikla;

b) parengtų ir viešai paskelbtų metinę veiklos ataskaitą, į kurią būtų įtrauktas jų metinis biudžetas, darbuotojai ir finansinė atskaitomybė ir

c) bent kas ketverius metus paskelbtų vieną ar kelias ataskaitas su rekomendacijomis dėl su vienodu požiūriu ir diskriminacija susijusios padėties, įskaitant galimus struktūrinius klausimus, savo valstybėje narėje.

18 straipsnis

Stebėsena ir ataskaitų teikimas

1. Ne vėliau kaip 2026 m. birželio 19 d. Komisija įgyvendinimo aktu nustato pagal šią direktyvą paskirtų lygybės įstaigų veikimo bendrų rodiklių sąrašą. Rengdama rodiklius, Komisija gali prašyti Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros ir Europos lyčių lygybės instituto, taip pat lygybės įstaigų Sąjungos lygmens tinklų patarimo. Rodikliai turi apimti lygybės įstaigų žmogiškuosius, techninius ir finansinius išteklius, nepriklausomą veikimą, ir veiksmingumą, prieinamumą, taip pat jų įgaliojimų, galių ar struktūros pokyčius, ir užtikrinti nacionaliniu lygmeniu surinktų duomenų palyginamumą, objektyvumą ir patikimumą. Rodikliai neturi būti skirti reitingavimui arba konkrečioms rekomendacijoms atskiroms valstybėms narėms teikti.

Įgyvendinimo aktas priimamas laikantis 22 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

2. Ne vėliau kaip 2031 m. birželio 19 d., o vėliau kas 5 metus valstybės narės pateikia Komisijai visą svarbią informaciją apie šios direktyvos taikymą. Tokia informacija apima bent duomenis apie lygybės įstaigų veikimą ir joje atsižvelgiama į lygybės įstaigų pagal 17 straipsnio b ir c punktus parengtas ataskaitas.

3. Komisija parengia šios direktyvos taikymo ir praktinio poveikio ataskaitą, remdamasi 2 dalyje nurodyta informacija ir papildomais susijusiais duomenimis, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros ir Europos lyčių lygybės instituto surinktais nacionaliniu ir Sąjungos lygmeniu, visų pirma iš lygybės įstaigų Sąjungos lygmens tinklų, pavyzdžiui, Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklo („Equinet“), pilietinės visuomenės organizacijų ar kitų suinteresuotųjų subjektų. Ataskaitoje turi būti nagrinėjamas lygybės įstaigų nepriklausomas veikimas ir veiksmingumas valstybėse narėse, remiantis pagal 1 dalį nustatytais rodikliais.

19 straipsnis

Dialogas lygybės įstaigų veikimo klausimais

1. Vykdant stebėseną ir teikiant ataskaitas pagal 18 straipsnį, taip pat siekiant sustiprinti Sąjungos institucijų dialogą ir užtikrinti didesnį skaidrumą, Europos Parlamentas gali kasmet pakviesti Komisiją aptarti 18 straipsnyje nurodytus klausimus, susijusius su pagal šią direktyvą paskirtų lygybės įstaigų veikimu.

2. Savo nuomonę 18 straipsnyje nurodytais klausimais Europos Parlamentas gali pareikšti rezoliucijose.

3. Komisija atitinkamai atsižvelgia į visus elementus, iškilusius pagal šį straipsnį vykdomo dialogo metu pareikštose nuomonėse, įskaitant galimas Europos Parlamento rezoliucijas 18 straipsnyje nurodytais klausimais, be kita ko, peržiūrėdama šios direktyvos veikimą.

20 straipsnis

Minimalieji reikalavimai

1. Valstybės narės gali priimti arba palikti galioti nuostatas, kurios yra palankesnės nei šioje direktyvoje nustatyti minimalieji reikalavimai.

2. Šios direktyvos įgyvendinimas jokiomis aplinkybėmis nėra pagrindas mažinti apsaugos nuo diskriminacijos lygį, valstybių narių jau užtikrintą srityse, kurioms taikomos direktyvos 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.

21 straipsnis

Asmens duomenų tvarkymas

1. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigos asmens duomenis galėtų rinkti ir tvarkyti tik jei to reikia užduočiai pagal šią direktyvą atlikti.

2. Valstybės narės užtikrina, kad lygybės įstaigoms tvarkant specialių kategorijų asmens duomenis, nurodytus Reglamento (ES) 2016/679 9 straipsnio 1 dalyje, būtų taikomos tinkamos ir konkrečios priemonės duomenų subjekto pagrindinėms teisėms ir interesams apsaugoti.

22 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip tai suprantama Reglamente (ES) Nr. 182/2011.

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

23 straipsnis

Direktyvų 2000/43/EB ir 2004/113/EB pakeitimai

Direktyvos 2000/43/EB III skyrius ir Direktyvos 2004/113/EB III skyrius panaikinami. Nuorodos į tuose skyriuose nurodytas vienodą požiūrį skatinančias institucijas laikomos nuorodomis į šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje nurodytas lygybės įstaigas.

24 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės ne vėliau kaip 2026 m. birželio 19 d. užtikrina, kad įsigaliotų įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

25 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

23 straipsnis taikomas nuo 2026 m. birželio 19 d.

26 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2024 m. gegužės 7 d.

Tarybos vardu

Pirmininkė

M.-C. LEROY